

Af Axel Lange

Jeg har oplevet et Danmark uden politi

Hverdagsliv..

I løbet af 1944 eroderede strukturen i det danske samfund gradvist. Sabotagehandlingerne blev mere og mere generende for tyskerne. De havde mistet tilliden til det danske politi, som de frygtede ville falde dem i ryggen.

Den 19. september 1944 om morgenen arresterede Gestapo derfor ca. 2.000 danske politifolk af den samlede styrke på ca. 10.000 mand. I København blev politifolkene anholdt efterhånden som de mødte på deres tjenestesteder på Politigården og på stationerne. Mange var dog blevet advaret forinden og var ”gået under jorden”, men af de mindre heldige endte en del i koncentrationslejren Buchenwald ved Weimar i Tyskland.

Tyskerne ville også arrestere den politistyrke, der siden den 29. august 1943 havde overtaget bevogtningen af Amalienborg efter Livgarden. Men politifolkene, der var pligtro, modige og velbevæbnede, forsvarede Slotspladsen så effektivt, at tyskerne måtte trække sig tilbage med tab. Mærkværdigvis opgav de herefter deres forehavende, hvad de vel strengt taget ikke havde behøvet.

Politiets vagtstyrke på Amalienborg fungerede resten af Besættelsesstiden.

Reddet af tegnebogen

Min senere svigerfar, Svenn B. Thomsen, der var på besøg hos sin ældste datter, stod i et vindue på 2.sal i Amaliegade lige ved slotspladsen og så på de kæmpende politifolk og tyske soldater nede på gaden.

For ikke at blive beskudt fra husene i gaden bestrøg tyskerne også facaderne og vinduerne med gevær- og maskinpistolsalver, og Svenn blev ramt af et projektil. Det blev heldigvis stoppet af hans tegnebog, som han havde i inderlommen på sin jakke. Tegnebogen med projektilet og de delvis gennemhullede pengesedler er stadig i familiens besiddelse.

(Kriminalkommissær Lars Loldrup)

Reddet af sin koldblodighed

Min mor havde en bror, der hed Lars Loldrup, Onkel Lars. Han var kriminalkommissær, og var en af dem, der blev arresteret af Gestapo på Politigården om morgenen den 29. september. Sammen med sine kolleger blev han sat op i en bus og kørt til Langelinje, hvor der lå dampere parat til at sejle dem til Tyskland til internering. På Langelinjekajen stod politifolkene i lange rækker og ventede på at blive indskibet.

Onkel Lars, der var i civil og som altid var så rolig som et glasøje, gjorde imidlertid det, at han på et tidspunkt, hvor han lagde mærke til, at vagternes opmærksomhed var et andet sted, langsomt forlod køen og ganske stille gik sin vej uden at vække opmærksomhed, som om han blot var en nysgerrig borger, der var ude at gå en morgentur. Lars Loldrup var meget populær blandt sine kolleger, og de af dem, der stod i geledet og som kendte ham, havde konduite nok til ikke at reagere og lade som om, han var en fremmed.

Så gik han op til Østerport Station og tog S-toget hjem til sin kone i Charlottenlund, pakkede noget tøj og flyttede derefter til en dækadresse. Da han havde været ”under jorden” i 14 dage, og der ikke havde været nogen for at spørge efter ham, flyttede han hjem til Tante Astrid igen. Her opholdt han sig til besættelsen var forbi 7 måneder senere. I al den tid gik han uantastet sine daglige ture med hunden i Charlottenlund Skov.

(HIPO-mænd forlanger at se legitimationskort på Langebro i København, vinter 44-45)

Vagtværn og HIPO

Efter politiets internering blev der i København og andre byer oprettet civile såkaldte ”Vagtværn”, der i kommunalt regi skulle forsøge at opretholde lov og orden. Det var en slags vægterkorps, der kun var bevæbnet med knipler og håndjern, og som var uden formel politimyndighed.

Samtidig oprettede tyskerne et ”Hilfspolizei”, forkortet til ”HIPO”, der fortrinsvis bestod af tidligere medlemmer af ”Frikorps Danmark” og ”Schalburgkorpset”. De huserede hovedsagelig i København og blev frygtede og foragtede og overordentligt upopulære. Kriminalitet i alle afskygninger florerede som aldrig før.

Bagvaskelse

Siden Krigens begyndelse havde min far i sin egenskab af statsautoriseret revisor assisteret Krisepolitiet i København med efterforskningen af forskellige lovovertrædelser af økonomisk og regnskabsmæssig karakter.

På et tidspunkt i den politiløse periode modtog en af hans klienter, direktør Hylén, der ejede ”Fona Radio”, en kuvert med et anonymt maskinskrevet brev, hvori der stod, at hvis hans firma ikke skiftede revisor, ville dets butikker blive sprængt i luften. Direktør Hylén overlod min far brevet og kuverten, der tillige indeholdt en lille sort kiste af træ og en gul rose.

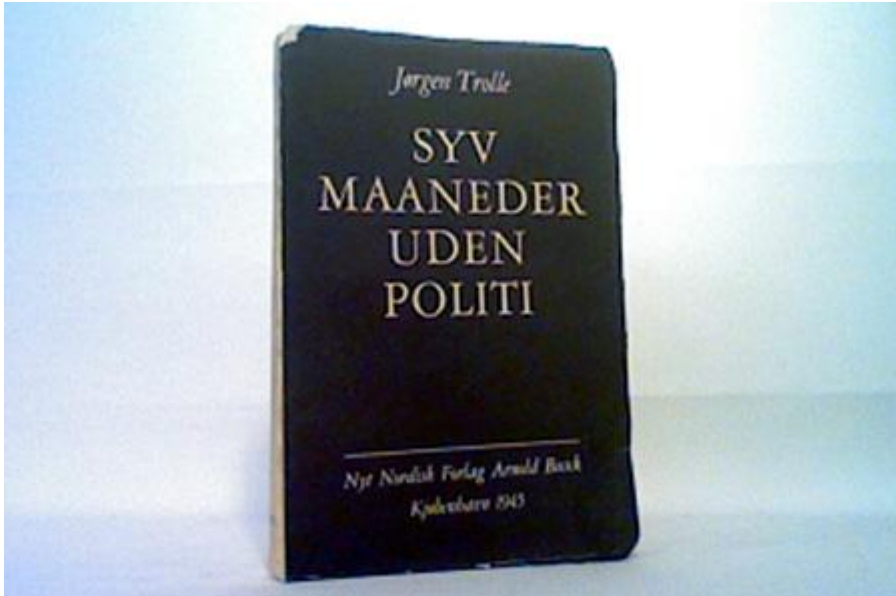
Parfumegrosserereren

Min far videregav kuverten med indhold til Statsadvokaturen for København, der ved at sammenligne maskinskriften i trusselsbrevet med andre skrivelser fandt ud af, at det var skrevet på en skrivemaskine, der tilhørte en københavnsk parfume-grosserer, som i forvejen var sigtet i en sag om overtrædelse af loven om strafbar kædehandel. En sag, som min far havde udredet for Krisepolitiet. (Kædehandel var en strafbar overtrædelse af prisloven, som bestod i at sælge en vare gennem flere led end normalt eller nødvendigt for derved skaffe sig eller andre en uretmæssig fortjeneste).

Stillet for retten

Parfumegrosserereren, der åbenbart mente, det kunne gavne hans sag, hvis min far blev mistænkeliggjort, blev nu efter ordre fra statsadvokaten anholdt af Vagtværet og stillet for retten. Hvad der videre skete med parfume-grosserereren i den forbindelse, husker jeg ikke.

Nu afdøde statsadvokat Jørgen Trolle, der var chef for anklagemyndigheden i København på det tidspunkt, har beskrevet sagen i sin bog: ”Syv Måneder uden Politi”, der udkom efter krigen.

Udansk virksomhed

Parfumegrosserereren forsøgte i dagene efter Befrielsen at hævne sig på min far ved at indgive en falsk, ikke nærmere specificeret anmeldelse til en gruppe modstandsfolk, om at min far skulle have gjort sig skyldig i "udansk virksomhed". Det bevirkede, at min far den 7. maj 1945 blev anholdt af samme modstandsgruppe, men dog hurtigt frigivet, da beskyldningerne naturligvis viste sig at være aldeles grundløse. Min far var tværtimod så dansk som nogen.

Lignende eksempler på personlig vendetta i form af falske beskyldninger omtales senere i afsnittet om Befrielsesdagene.

Lovløshed

I den politiløse tid overholdt de fleste danskere af praktiske grunde og måske også af vane både landets gamle love, herunder færdselsloven, og de "lovanordninger", der blev udstedt administrativt af statsforvaltningen. Men alligevel havde indbrudstyre og andre kriminelle kronede dage.

Vagtværnet kunne faktisk kun anholde forbrydere på "fersk gerning". Politimæssig efterforskning havde Vagtværnet hverken tid, myndighed eller ekspertise til at foretage, og følgen var naturligvis en vis retsløshed herunder selvtægt i dagligdagen.

Mindre vold

Uden at have statistisk belæg for det har jeg dog en fornemmelse af, at hyppigheden og grovheden af egentlige voldsforbrydelser var mindre i den politiløse tid under Krigen, end tilfældet er i dag. Selv om der var mørklægning, var folk normalt ikke bange for at gå ud om natten, hvis der ikke lige var udgangsforbud.

Domstolene og den civile retspleje fungerede, så vidt jeg husker, nogenlunde normalt.